

A photograph of a woman and a young child in a garden. The woman is holding a small, light-colored pumpkin. The child is looking at the pumpkin. The background is a blurred garden with green leaves and trees.

**Podpora rodin se  
specifickými potřebami  
a rodin ohrožených  
sociálním vyloučením  
v rámci projektu  
Podpora rodin a  
sociálního začleňování  
na Poličsku v MAS  
Poličsko**

Případová studie 5



Spolufinancováno  
Evropskou unií



# Případová studie 5: Podpora rodin a sociálního začleňování na Poličsku

## Abstrakt

---

Případová studie je zaměřena na projekt *Podpora rodin a sociálního začleňování na Poličsku*, konkrétně na podporu rodin se specifickými potřebami a rodin ohrožených sociálním vyloučením. Aktivita projektu reagují na nedostatek aktivit pro rodiny dětí s poruchou autistického spektra (PAS) a nedostatečnou podporu pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením. Cílem aktivit bylo zlepšit situaci těchto rodin, a to prostřednictvím lepší dostupnosti a kvality podpory sociálního začleňování pro ohrožené rodiny. Pro děti a dospívající s PAS a jejich rodiny bylo cílem vytvořit prostor pro volnočasové aktivity a sdílení zkušeností. K definici potřeb došlo v rámci komunitního plánování sociálních služeb, dotazníkového šetření i realizace rozhovorů se zástupci obcí v území. Projekt umožnil vznik pracovní pozice koordinátora pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením. Také nastartoval tvorbu komunity a aktivit pro děti s PAS a jejich rodiny.

### Předmět případové studie

Projekt a jeho aktivity se zabývají problémy rodin dětí s PAS a sociálně ohrožených rodin. Cílovým skupinám chybí podpůrná síť, která by je navázala na další aktéry a pomohla jim při sanaci jejich problémů již v počáteční fázi, než nabydou větších rozměrů. Cílem realizovaných aktivit je zlepšit dostupnost a kvalitu služeb sociálního začleňování pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením. Aktivita podporují spolupráci škol a sociálních služeb, lepší informovanost o dostupné pomoci, motivaci rodin k aktivnímu zapojení a posilují jejich vztah k trhu práce. Pro děti a dospívající s PAS jsou připravovány aktivity zaměřené na rozvoj sociálních kontaktů a zároveň vzniká prostor pro sdílení a podporu mezi jejich pečujícími osobami. Klíčovou roli hrají komunitní pracovníce a koordinátorka – propojují rodiny s podpůrnými službami a školami v regionu místní akční skupiny (MAS) a organizují společné aktivity.

### MAS Poličsko a spolupráce s aktéry v území

Projekt realizuje MAS Poličsko. Klíčové aktivity, na které se tato evaluace zaměřuje, jsou realizovány samotnou MAS a jejími interními kapacitami, bez partnera. MAS spolupracuje s různými aktéry, příkladem jsou zástupci obcí, škol nebo neziskových organizací.

Co se týče dvou různých modelů implementace (1) MAS vyhlašuje výzvy v území pro menší projekty (2) MAS je realizátorem komplexního projektu, mají oba modely spolupráce dle slov zástupců MAS své výhody. Model, kdy se do výzev hlásí jiné organizace, je vhodný zejména pro investiční projekty, jako je nákup vybavení nebo výstavba. Tyto aktivity běžně realizují místní organizace, i když je zde větší konkurence. Naopak druhý model umožňuje MAS převzít roli žadatele a tím zpřístupnit podporu i neziskovým organizacím, které často nemají dostatečné kapacity na samostatné podání projektu.

Cílovou skupinou klíčových aktivit projektu **jsou rodiny ohrožené sociálním vyloučením a rodiny dětí s PAS**. Aktivita jsou orientovány na posílení komunity rodin dětí s PAS, tvorbu volnočasových aktivit pro děti a vznik prostoru pro sdílení zkušeností. Pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením má dojít k včasnému podchycení a prevenci sociálního vyloučení díky koordinátorovi a jeho spolupráci se školským i sociálním odborem. Schéma níže zobrazuje hlavní přínosy pro cílovou skupinu v oblasti prorodinných opatření.

|                                                                                   |                                                                                   |                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  |  |
| <p>Tvorba <b>komunity</b> a napojení na <b>síť podpory</b></p>                    | <p>Možnost <b>řešit své potíže včas</b> a za podpory ostatních</p>                | <p>Napojení na <b>relevantní služby</b>, o kterých by bez projektu nevěděli</p>     |



#### **Příklad dobré praxe – vznik pracovní pozice koordinátora pro rodiny na pomezí školské a sociální oblasti**

Jedním z příkladů dobré praxe je navázání systematické spolupráce mezi MAS a školami díky využití zkušeností z realizace místního akčního plánování (MAP), které se zaměřuje na rozvoj kvalitního a inkluzivního vzdělávání dětí a žáků do 15 let. Znalost školského prostředí se ukázala jako zásadní nejen pro navazování kontaktů, ale především pro hlubší pochopení potřeb rodin, které byly při projektu zohledňovány. Praktickým výstupem této spolupráce a porozumění potřebám je vznik nové pracovní pozice koordinátora pro rodiny, který funguje jako most mezi školami a dalšími složkami podpůrné sítě v území. Aktivitě se tedy daří **pokrýt šedou zónu mezi školou a sociální oblastí**.

Díky kontaktu se školami identifikuje děti ohrožené sociálně vyloučením, kontaktuje jejich rodiny a nabízí jim odbornou pomoc formou provazby na existující síť služeb a podpůrných institucí. Díky tomu ohrožené rodiny nemusí nechat své problémy zajít daleko a mohou získat pomoc ještě předtím, než problémy nabydou větších rozměrů.



*„Ten koordinátor pro školy, to taky není něco, co by všude fungovalo. Trochu jsem se v té branži pohyboval a mám kontakty po celé republice, školy takovou spolupráci neznají, že by jim někdo pomohl. Ty školy se v tom plácají samy. Minule jsme měli i zástupce Centra duševního zdraví a on neustále opakoval, že školy musí oslovit tu službu a další sociální služby. A já jsem oponovala, máme tolik zkušeností se školami, a vy po nich chcete hrozně moc. Školy mají svůj školský systém, ve kterém se pedagogové musí orientovat a vy ještě chcete, aby se orientovali v sociálních službách? Můžete být rád, že je tam nějaký case manager, kdo to napojí a rozdělí. To už mi přijde, že je náraz té reality sociální služby a školství. My to máme přímo hmatatelné v území.“*

- Zástupce spolupracující organizace

- ▶ **Definice potřeb/ témat zdola nahoru**, kdy realizační tým MAS jezdí po území a ptá se aktérů na jejich potřeby a zájmy. Role MAS je klíčová již v iniciační fázi projektů, aby jejich nastavení odpovídalo reálným potřebám území. **Projekt pružně reaguje na specifika lokality** a může zároveň sloužit jako inspirace pro lepší zacílení politik regionálního rozvoje i v širším kontextu – na úrovni krajů či národních strategií.
- ▶ **Důraz je kladen na rozvoj a podporu komunity**, čehož příkladem jsou aktivity pro děti s PAS a jejich rodiče. Kromě organizace volnočasových aktivit pro děti a jejich přizpůsobení speciálním potřebám a možnostem, jsou součástí aktivity i setkávání rodin a tvorba komunity pro sdílení zkušeností. Právě zdravé komunitní jádro je důležité pro udržitelnost aktivit a jejich pokračování.
- ▶ **Sanace potíží, které jsou na pomezí oblastí školství a zdravotnictví.** Důkazem je pracovní pozice koordinátora, které zachytává ohrožené rodiny skrze síť škol a propojuje je na sociální oblast.
- ▶ Ve srovnání s jinými projekty mají projekty v rámci LEADER / CLLD **strategičtější přístup**, lepší zacílení a silnější dopad na komunitu. Díky ukotvení v území přispívají k rozvoji konkrétních aktivit a zároveň i změnám v místních fungování veřejné správy či sociálních služeb. Projekt vyplňuje bílá místa, příkladem je pomoc rodinám, jejichž děti teprve čekají na potvrzení diagnózy PAS.
- ▶ **Synergické efekty realizace aktivit v rámci MAP a OPZ+.** Vypovídajícím příkladem je znalost školského prostředí, která byla využita při napojování na školy. Aktivity MAS jsou komplementární také s činnostmi dalších aktérů v zemi.

- Jako pozitivní byla vnímána volba **spolupracujících subjektů**. Vzhledem k dlouhodobé spolupráci MAS věděla, co od partnerů očekávat. Vzájemně si důvěřovali, což spolupráci prospělo.
- × Jednou z bariér při realizaci aktivit byla **neochota účastníků podepisovat prezenční listiny** a vyplňovat osobní údaje. Proto bylo při realizaci aktivit nutné účastníkům vysvětlovat účel podpisu prezenčních listin a získávat tak jejich důvěru při vyplňování osobních dat.

## Abstract

---

The case study is focused on the project *Support of Families and Social Inclusion in the Polička Region*, specifically on the support of families with special needs and families at risk of social exclusion. The project's activities respond to the lack of local activities for families of children with autism spectrum disorder (ASD) and the lack of support for families at risk of social exclusion. The aim of the activities was to improve the situation of these families through better availability and quality of social inclusion support for vulnerable families. For children and adolescents with ASD and their families, the aim was to create a space for leisure activities and sharing experiences. The definition of needs was carried out in the context of community planning of social services, a questionnaire survey and interviews with representatives of municipalities in the area. The project enabled the creation of a job position as a coordinator for families at risk of social exclusion. It also started the creation of a community and activities for children with ASD and their families.

### Case Study Subject

The project and its activities deal with the problems of families of children with ASD and socially vulnerable families. The target groups lack a support network that would connect them to other actors and help them to remedy their problems at an early stage before they become larger. The aim of the activities is to improve the availability and quality of social inclusion services for families at risk of social exclusion. The activities support cooperation between schools and social services, better awareness of available help, motivation of families to be actively involved and strengthen their relationship with the labour market. For children and adolescents with ASD, activities aimed at developing social contacts are being prepared, and at the same time space is created for sharing and support among their caregivers. Community workers and coordinators play a key role – they connect families with support services and schools in the LAG region and organise joint activities.

### LAG Poličsko and cooperation with actors in the area

The project is implemented by local action group (LAG) Poličsko. The key activities on which this evaluation focuses are carried out by the LAG itself and its internal capacities, without a partner. The LAG cooperates with various actors, such as representatives of municipalities, schools or non-profit organisations.

According to the representatives of the LAG, both models of cooperation (1) LAG announces call for small projects (2) LAG itself realizes complex project have their advantages. The model where other organizations apply for calls is especially suitable for investment projects such as the purchase of equipment or construction. These activities are normally carried out by local organizations, although there is more competition. On the contrary, the second model allows the LAG to take over the role of the applicant and thus make support available to non-profit organizations, which often do not have sufficient capacity to submit a project independently.

The target group of the project's key activities **are families at risk of social exclusion and families of children with ASD**. The activities are focused on strengthening the community of families of

children with ASD, creating leisure activities for children and creating a space for sharing experiences. For families at risk of social exclusion, this risk should be detected and prevented in time thanks to the coordinator and their cooperation with the Education and Social Departments. The diagram below shows the main benefits for the target group in the area of pro-family measures.

|                                                                                   |                                                                                                    |                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |                   |          |
| <p>Community building and connection to the <b>support network</b></p>            | <p>Opportunity to <b>solve your problems in a timely manner and with the support of others</b></p> | <p>Connection to <b>relevant services</b> that would remain unknown without the project</p> |



### Example of good practice – creation of a job position as a coordinator for families on the border between the educational and social areas

One example of good practice is the establishment of systematic cooperation between LAGs and schools by using the experience from the implementation of local action planning (LAP), which focuses on the development of quality and inclusive education for children and pupils up to 15 years of age. Knowledge of the school environment proved to be essential not only for establishing contacts, but above all for a deeper understanding of the needs of families that were taken into account in the project. The practical outcome of this cooperation and understanding of the needs is the creation of a new job position of coordinator for families, which acts as a bridge between schools and other components of the support network in the area. The activity thus manages to **cover the grey zone between the school and the social area**.

Thanks to contact with schools, it identifies children at risk of social exclusion, contacts their families and offers them professional assistance in the form of links to the existing network of services and support institutions. This way, vulnerable families don't have to let their problems go as far and they can get help before the problems become bigger.



*"The coordinator for schools, that's not something that would work everywhere either. I have been in the industry a bit and I have contacts all over the country, schools do not know such cooperation, that someone would help them. The schools are floundering in it themselves. Last time we also had a representative of the Mental Health Centre, and he kept repeating that schools must address the service and other social services. And I countered, we have so much experience with schools, and you want an awful lot from them. Schools have their own school system in which teachers have to orient themselves, and you still want them to be familiar with social services? You can be glad that there is a case manager who will connect it and divide it. It seems to me that there is a shock between the reality of social services and education. We have it directly tangible in the territory."*

*- Representative of the cooperating organization*

- ▶ **Bottom-up definition of needs/themes**, where the LAG implementation team travels around the territory and asks the actors about their needs and interests. The role of the LAG is a keyrole already in the initiation phase of the projects, so that their settings correspond to the real needs of the territory. **The project responds flexibly to the specifics of the locality** and can also serve as an inspiration for better targeting of regional development policies in a broader context – at the level of regions or national strategies.
- ▶ **Emphasis is placed on community development and support**, as exemplified by activities for children with ASD and their parents. In addition to organizing leisure activities for children and adapting them to special needs and possibilities, the activity also includes family meetings and the creation of a community for sharing experiences. A healthy community core is mosz important for the sustainability of activities and their continuation.
- ▶ **Remediation of problems that are on the border between education and health care.** The proof is the job position of the coordinator, which captures vulnerable families through a network of schools and connects them to the social area.
- ▶ Compared to other projects, LEADER/CLLD projects have a **more strategic approach**, better targeting and a stronger impact on the community. Thanks to their anchoring in the territory, they contribute to the development of specific activities and at the same time to changes in the local functioning of public administration or social services. The project fills in the blanks, such as helping families whose children are still waiting for confirmation of the diagnosis of ASD.
- ▶ **Synergy effects of the implementation of activities within MAP and OPE+.** A telling example is the knowledge of the school environment, which was used in connecting to schools. The activities of the LAG are also complementary to those of other actors in the country.

- The choice of **co-operation actors** was perceived as positive. Given the long-term cooperation, the LAG knew what to expect from the partners. They trusted each other, which was beneficial for the cooperation.
- × One of the barriers to the implementation of the activities was **the reluctance of participants to sign attendance lists** and fill in personal data. Therefore, during the implementation of the activities, it was necessary to explain to the participants the purpose of signing attendance sheets and thus gain their trust in filling in personal data.

## Úvod – předmět případové studie

---

Případová studie se zabývá **podporou rodin se specifickými potřebami a rodin ohrožených sociálním vyloučením** v rámci projektu *Podpora rodin a sociálního začleňování na Poličsku*.

Potřebnost tohoto typu intervence vzešla z několika zdrojů. Místní akční skupina (MAS) zpracovala komunitní plán sociálních služeb (KPSS) pro území celého Poličska, ze kterého vyvstaly oblasti vhodné pro rozvoj a pokrytí. Na základě toho se nastavily aktivity projektu. MAS také organizovala dotazníkové šetření a realizovala rozhovory se zástupci obcí, kde byla potvrzena poptávka po tomto typu intervence.

Potřeba podpory **rodin ohrožených sociálním vyloučením** byla potvrzena také v předchozím projektu MAS a požadavek na pokrytí této oblasti existuje i nadále. Také v rámci MAP, kde se angažují školy a jejich zřizovatelé, se potvrdila důležitost této intervence a absence nástrojů pro podchycení problémů v rodinách. Podpora rodin je realizována v rámci KA3 projektu – Koordinátor pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením.

“*„Ta potřebnost se postupně rozkrývá. Podpora rodin ohrožených sociálním vyloučením, tam už ta potřebnost byla ověřena z projektu MAS v období 2014+. Tenkrát ten projekt realizovalo středisko výchovné péče, které avizovalo potřebu pokrýt šedou zónu mezi školou a sociální službou. Školy někdy nemají kapacitu na to, kontaktovat sociální službu, identifikovat ten problém, zároveň ta rodina nebyla podchycena jakoukoli aktivitou nebo sociální službou. Tato šedá zóna se ukazuje jako velmi problematická, ten požadavek na pokrytí je dál.“*

- Zaměstnankyně MAS

Aktivity směřujících rodinám s **děti s poruchou autistického spektra (PAS)** také reagují na neuspokojená místa v systému. Především zde jde o trávení volného času a budování komunity. Pro děti s PAS může být obtížné účastnit se kroužků, protože nejsou uzpůsobeny jejich potřebám a zároveň se setkávají s nepřijetím okolí. Proto je těžké u těchto aktivit setrvat. Podpora je realizována v rámci KA2 projektu – Podpora rodin se specifickými potřebami.

“*„To dítě s PAS sice naskočí do kroužku, ale velmi pravděpodobně vyskočí, protože s těmi dětmi neumí nikdo pracovat. Ty děti jsou jiné, neumí si najít kamarády. Byla potřeba spustit volnočasové aktivity, udělat nabídku, jestli o to ty rodiny a děti budou stát. A zároveň začít dětem a rodinám budovat komunitu společně smýšlejících lidí, aby si našly kamarády a mohly s nimi růst. Ta potřeba byla úplně obvyklá. Aby prožívali to, co ostatní děti.“*

- Zaměstnankyně MAS

Realizované aktivity mají dosáhnout několika cílů. Díky intervenci má dojít ke **zlepšení dostupnosti a zvýšení kvality** aktivit sociálního začleňování pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením. To zahrnuje zlepšení komunikace a spolupráce mezi **školami a sociálními službami**, vzájemnou spolupráci **poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb** při prosazování zájmů uživatelů, zajištění kvalitní **informovanosti o dostupných službách**, posilování podpory rodin a jejich **motivaci k zapojení na trh práce**. Pro děti a dospívající s PAS je cílem zlepšení jejich **sociálních kontaktů** a vytvořit prostor pro jejich pečující osoby nebo rodinné členy, aby se mohli **propojit a vzájemně sdílet své zkušenosti**.

Aktivity na podporu rodin probíhají také díky **komunitní pracovníci**, která do společných aktivit propojuje rodiny s osobami s PAS, děti a dospívající s PAS, a zajišťuje jejich setkání. Pro sociálně ohrožené rodiny je v projektu k dispozici **koordinátorka**, která rodiny propojuje s podpůrnými službami a spolupracuje s mateřskými a základními školami na území MAS.

Cílová skupina (CS) **sociálně ohrožených rodin** je rozprostřena napříč územím MAS a podle zkušeností partnera projektu čítá minimálně 30 osob. Výraznější problémy jsou patrné ve větších městech, ale i v menších obcích mohou být děti, jejichž rodiny by potřebovaly podporu. Na území jsou **menší i větší školy, se kterými musí koordinátor dobře komunikovat** a pronikat i do menších a uzavřenějších kolektivů maloškol. Především po pandemii covidu, kdy byly rodiny izolovány, u nich došlo ke zvýšení

ohrožení sociálním vyloučením. To je umocněno také zvyšováním výdajů, prohlubováním sociálních problémů a nedostatečnou komunikací mezi školskou a sociální oblastí. Právě na to reaguje projekt, jelikož se snaží **podchytit rodiny** ještě před tím, než se sociální problémy rozvinou do větších rozměrů. Tato včasná intervence spočívá v komunikaci se školou a vytipování dětí, které by mohl vyžadovat pomoc. Bariérou u cílové skupiny je stigma, stud nebo strach rodin, které nejsou zvyklé využívat podporu nebo sociální služby. Školy často nemají k dispozici nástroje ani prostor pro řešení některých problémů. Například si poradí s poruchami učení, ale když děti opakovaně nepřinesou svačinu, což by mohlo značit problém v rodině, škola nemá účinné způsoby, jak tuto situaci řešit.



*„Ta aktivita funguje tak, že tím, že to není sociální služba, tak koordinátor kontaktuje školu a snaží se vytipovat děti, u kterých vidí, že začíná vážnout spolupráce s rodinou, docházka, vysoká absence, neomluvené hodiny, změny chování a podobně. Pokud o takovém dítěti vědí, tak ta škola kontaktuje rodiče, jestli by dobrovolně chtěli s koordinátorem spolupracovat. Pokud ano, tak navštíví rodinu. Odkáže na relevantní služby, jako je středisko výchovné péče, pedagogicko-psychologická poradna, potravinová banka, šatník, občanská a dluhová poradna. Ve výjimečných případech je to OSPOD, pokud je to podchyceno včas, tak ta rodina se sama vzchopí a nepotřebuje pak další služby. Ten koordinátor má na starosti jenom to detekování, pak už je odkazuje na relevantní služby.“*

*- Zaměstnankyně MAS*

*„Problémem je hlavně komunikace mezi rodiči a školou. Je potřeba, aby tam byl nějaký prostředník, a právě tuhle velkou roli hraje koordinátor, jako průsečík. A potom další věci, je to například řešení zdravotního stavu dětí, kde se doporučuje kontakt na nějakého odborníka, zdravotní stav rodičů, může se řešit vyšetření ohledně invalidních důchodů. Organizujeme i pomoc v sociální oblasti, jako je sociální šatník, dávky, nebo celkově finanční situace rodiny. Pak jsou to různé problémy, co se týkají výchovy, tady můžeme předat doporučení na SVP nebo poradny, zprostředkovat doporučení na odborníky. Toho se využívá třeba například u dětí s autismem.“*

*- Pracovnice s cílovou skupinou*

Sociální služby pro děti s PAS a jejich rodiny jsou dostupné díky celokrajské organizaci, chybí však prostor pro orientaci v základních oblastech a sdílení zkušeností. Na Poličsku je aktivní komunitní základna, která je složena z přibližně 11 rodin s 15 dětmi s PAS. Aktivita projektu, především zřízení komunitního centra pro osoby s PAS a podpora komunity, mohou být nápomocné ještě v bodě, kdy diagnóza dítěte není potvrzena a rodina se potřebuje **pohotově zorientovat v nově nastalé situaci**. Zde jí můžou být nápomocné další rodiny, které jsou v oblasti zkušenější a prošly si stejnou situací – komunita novou rodinu **nasměřuje na dostupné služby** a v této **naléhavé situaci ji podpoří**. Důležitou roli hraje osobní zkušenost a solidarita, kterou vůči sobě rodiny mají. Centrum je přístupné pro děti s PAS a jejich rodiny. Konkrétními aktivitami, kterých se mohou účastnit, jsou například deskové hry, herna s roboty nebo neformální poradna s hernou. Součástí aktivit je také terapie, například muzikoterapie, a workshop pro pečující osoby. Některé aktivity probíhají pravidelně na týdenní bázi, další mohou být spíše nepravidelné, a to hlavně v průběhu letních měsíců, podle zájmu členů komunity.

Projekt je realizován mezi 1.2. 2023 a 31.1. 2026. Celkové způsobilé výdaje na projekt činí 10 499 567 Kč. Mzdové náklady komunitního pracovníka KA2 – Podpora rodin se specifickými potřebami činí 398 703,60 Kč. Mzdové náklady KA3 – Koordinátora pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením činí 598 055,40 Kč.

## Organizace realizátora, aktéři a spolupráce s nimi

---

Projekt realizuje **MAS Poličsko**, svazek 21 obcí se sídlem v Bystrém. Cílem aktivit MAS je zlepšovat kvalitu života obyvatel v území, a to díky dobré znalosti potřeb území, propojování aktérů na místní úrovni a zapojování komunit do rozhodování o rozvoji území. MAS své aktivity realizuje na základě strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD) a svou činností splňuje cíle stanovené v této strategii.

Programy, jejichž prostředky MAS proplácí do území, jsou například program rozvoje venkova (PRV), integrovaný regionální operační program (IROP), operační program Technologie pro konkurenceschopnost (OP TAK), Program obnovy venkova Pardubického kraje. Díky těmto programům může MAS podporovat lokální aktéry. Zajímavé je, že se MAS **nezapojila do oblasti energetiky**, například formou poskytování poradenství v rámci nové zelené úsporám Light (NZÚ Light) nebo tvorbou místních energetických koncepcí, jak je tomu u jiných MAS. Při rozhodování, zda se těmto tématům věnovat, probíhaly schůzky se starosty. Na základě těchto jednání se ukázalo, že území nemá zájem o spolupráci MAS v této oblasti. Stejný postup byl použit i u regionální značky, kde se potřeba jejího vzniku neprokázala v diskusích na území. MAS tedy skutečně respektuje názory místních obyvatel a využívá přístup zdola nahoru.

MAS již dlouhodobě realizuje **místní akční plán (MAP)**, kde je facilitátorem partnerství škol, zřizovatelů a dalších vzdělávacích institucí v území. MAP má význam nejen v propojování aktérů ve vzdělávání a zlepšování školského prostředí. Jeho významnost se prokázala také při přípravě vlastního projektu MAS z operačního programu Zaměstnanost plus (OPZ+) *Podpora rodin a sociálního začleňování na Poličsku*, protože právě u MAP došlo k propojení se školami a společné shodě na důležitosti tématu intervence, kterým je podpora ohrožených rodin.

Pro práci s cílovou skupinou disponuje MAS **interními kapacitami**. V projektu OPZ+ je zaměstnána koordinátorka MAS, komunitní pracovnice pro děti s PAS a jejich rodiny, a také koordinátorka pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením.

Nositelem dalších aktivit jsou také partneři projektu vybraní transparentním způsobem. Poradna pro pozůstalé funguje ve spolupráci s **Oblastní charitou Polička** – je zde zřízena poradna *MOST*, ve které pracují dva odborní pracovníci. Aktivita prostupné zaměstnávání je také partnerská, konkrétně ji realizuje partner **Květná zahrada, z.ú.** Zpočátku projektu bylo nutné si i s dalšími aktéry, především sociálními službami a sociálním odborem, vyjasnit kompetence. Především ve smyslu uklidnění obav, že by MAS zasahovala do jejich agendy ve smyslu přebírání kompetencí a tvorby paralelní struktury. Naopak bylo zdůrazněno, že aktivity MAS jsou komplementární a doplňují činnosti dalších aktérů v území.



**MAS POLIČSKO z.s.**

## Naplnění principů LEADER, CLLD a přidaná hodnota CLLD

---

MAS Poličsko ve své práci následuje principy komunitně vedeného místního rozvoje. Nejen v rámci těchto klíčových aktivit dochází ke komunikaci a spolupráci místních aktérů. Přístup zdola nahoru při tvorbě aktivit intervence je pro MAS klíčový, stejně jako snaha o inovativní přístup v pomoci podpořeným osobám. Následující kapitola shrnuje tyto principy.

### Naplnění základních principů a znaků LEADER / CLLD

MAS je uznávaným aktérem v území, o čemž svědčí i bohatá síť partnerů a spolupracujících organizací. Tito partneři mohou MAS zprostředkovat informace a zkušenosti s CS, což je užitečné v iniciační fázi projektů. Definice potřeb vychází ze zkušenosti místních aktérů, což je v souladu s přístupem k vydefinování priorit zezdola nahoru.

- Vzhledem k zaměření klíčových aktivit na téma rodin a dětí je důležitá provazba na **školy**. Tu má MAS díky MAP, kde propojuje zřizovatele škol, učitele a další významné aktéry. Znalost školského prostředí není pro projekt klíčová pouze z důvodu navázání kontaktů na aktéry, ale také pro lepší porozumění jejich potřebám. Důkazem je nastavení pracovní pozice **koordinátora pro rodiny**.

“*„Ten koordinátor pro školy, to taky není něco, co by všude fungovalo. Trochu jsem se v té branži pohyboval a mám kontakty po celé republice, školy takovou spolupráci neznají, že by jim někdo pomohl. Ty školy se v tom plácají samy. Minule jsme měli i zástupce CDZ a on neustále opakoval, že školy musí oslovit tu službu a další sociální služby. A já jsem oponovala, máme tolik zkušeností se školami, a vy po nich chcete hrozně moc. Školy mají svůj školský systém, ve kterém se pedagogové musí orientovat a vy ještě chcete, aby se orientovali v sociálních službách? Můžete být rád, že je tam nějaký case manager, kdo to napojí a rozdělí. To už mi přijde, že je náraz té reality sociální služby a školství. My to máme přímo hmatatelné v území.“*

- Zástupce spolupracující organizace

- MAS při rozhodování o výzvách a projektech **naslouchá území**. Má kontakty na vedení obcí, pravidelně objíždí území a informuje se o potřebách místních aktérů. Nejdůležitějším bodem projektu je dle MAS proces nastavování parametrů výzev tak, aby podmínky odpovídaly potřebám v území. Příkladem dodržování tohoto principu je to, že se MAS nerozhodla pro realizaci aktivit spojených s oblastí energetiky, protože o ně v území nebyl projeven zájem.

“*„NZÚ light jsme zvažovali, jako každá MASka, ale my jsme ta černá ovce a nedělali jsme to. Zvažovali jsme i místní energetické koncepce, měli jsme k tomu setkání, i k té animační činnosti. Byla setkání se starosty, přivezla jsem pana energetického manažera Pardubického kraje, zasvěcenou osobu. A pak jsme si dělali znovu průzkum mezi obcemi. A ta ochota v tu dobu, vloni nebo předloni tam nebyla. Ty obce si řekly ano, budeme tu oblast zvažovat, ale sólo, nechceme spolupráci. A to jsem vnímala jako zpětnou vazbu z území.“*

- Zaměstnankyně MAS

Tento projekt vykazuje v některých ohledech inovativní prvky. Pozice koordinátora pro rodiny je svým způsobem inovativní, protože **propojuje dvě oblasti, které by bez projektu komunikovaly pouze v závažných případech**. Nově vzniklá pracovní pozice umožňuje věnovat se případům ještě ve fázi, kdy je možné zaujmout preventivní opatření a nenechat situaci zajít příliš daleko. Zároveň projekt dává školám možnost řešit sociální problémy žáků bez nutnosti obracet se na střediska výchovné péče (SVP), která někdy berou jako stigma.

## Přidaná hodnota projektu a vybrané aktivity díky naplňování principů LEADER / CLLD

Ve srovnání s jinými projekty mají projekty v rámci propojení opatření v oblasti hospodářského rozvoje venkova (LEADER) / komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD) strategičtější přístup, lepší zacílení a silnější dopad na komunitu. Díky ukotvení v území přispívají k rozvoji konkrétních aktivit a zároveň i změnám v místních fungování veřejné správy či sociálních služeb.

- Příkladem přidané hodnoty je aktivita pro děti s PAS a jejich rodiny. Kromě organizace volnočasových aktivit pro děti a jejich přizpůsobení speciálním potřebám a možností, je v aktivitě důležitá i **tvorba komunity a setkávání rodin**. Pečující mají při aktivitách možnost si oddechnout, protože je o jejich potomky postaráno, zároveň se můžou spojit s ostatními rodiči a předávat si užitečné informace. Zároveň MAS rozvíjí své odborné kapacity a zvyšuje kvalitu služeb skrze metodickou podporu komunitní pracovníce. To vede k vyšší efektivitě než u nesíťovaných jednorázových projektů.
- Přidanou hodnotou projektu je to, že **pružně reaguje na specifika lokality** a nastavuje projekty na základě poptávky v území. Tento přístup vede k větší relevanci intervencí a může sloužit jako inspirace pro lepší zacílení politik regionálního rozvoje i v širším kontextu – na úrovni krajů či národních strategií.



*„Já všude korzuju a jezdím, na schůzky jedu tam, než aby oni jezdili ke mně do kanceláře, abych měla tu zpětnou vazbu. To je stejné i u zacílení výzev – nejvýznamnější role MAS není, když se vyhlásí výzva, ale když se nastavují její parametry. Na co se bude vyhlašovat, kvůli komu a za jakých podmínek, kromě těch klasicky daných tím programem, tak těch, co si stanoví ta MASka.“*

- Zaměstnankyně MAS

## Propojení a doplnění aktivit projektu

Dle zástupců realizačního týmu se synergie objevují především v MAP, vzhledem k relevanci aktérů ze školské oblasti pro realizaci aktivit s rodinami. Komunitní pracovníce také zmínila, že rodičům dětí s PAS pomáhá například při žádosti o asistenty v rámci výzev kraje. Účastní se také aktivit pořádaných jinými organizacemi a sdílí prostory s Junákem.



*„Synergie jsou i v MAPu, mám tam nízkoprahový klub pro děti, na PAS komunitní centrum nasedá seminář pro pedagogy a konferenci.“*

- Zaměstnankyně MAS

*„Když vyjde výzva Pardubického kraje, a žádám o ty asistenty o ten doprovod. Na příměstský tábor, který zároveň spolupřádá ta neziskovka v Poličce. Opravdu pracuju v té komunitě, území, sdílíme prostory Junáku Polička.“*

- Zaměstnankyně MAS

## Vyhodnocení modelů realizace projektů

Oba modely spolupráce jsou podle MAS **specifické a něčím užitečné**. Model A, ve kterém se do výzev MAS hlásí jiné organizace, je vhodný pro **investiční aktivity**. Například pořizování strojů nebo stavění domů, tyto aktivity přirozeně dělají organizace v území. Zároveň může být v této oblasti vysoká konkurence a je na organizacích, jak si projekt postaví, aby mezi konkurenty bodově uspěly. Jiní aktéři, například neziskové organizace, někdy nedisponují personálními zdroji ani jinými kapacitami pro samostatnou realizaci projektů. Zde je důležitá role MAS, která může být v modelu B nositelem projektu a neziskové

organizaci tak dokáže **zprostředkovat přístup ke zdrojům**. V každém případě je důležitý transparentní výběr partnerů, který byl v rámci projektu uplatněn.



*„Kde si myslím, že ten model B, že to ponese MAS, je fajn, jsou neformální neziskovky, které nemají nikoho, jejich předseda je normálně zaměstnaný člověk, neví, čím jsou, a do toho jde dotační politika a vykazování. To je strašně zatěžující a odrazující. Tam MAS pomoci může, je to fajn i v oblastech, kde není tolik lídrů, tolik nositelů projektů. Když je výzva, kde jsou vzájemní konkurenti, tak je na jejich zodpovědnosti a rozhodnutí, jestli si to dobře postaví a ty body dostanou, nebo ne. Když máte jednoho žadatele a víte, že ho podpořit chcete, tam je ten model B lepší.“*

- Zaměstnankyně MAS

## Přínosy pro cílovou skupinu

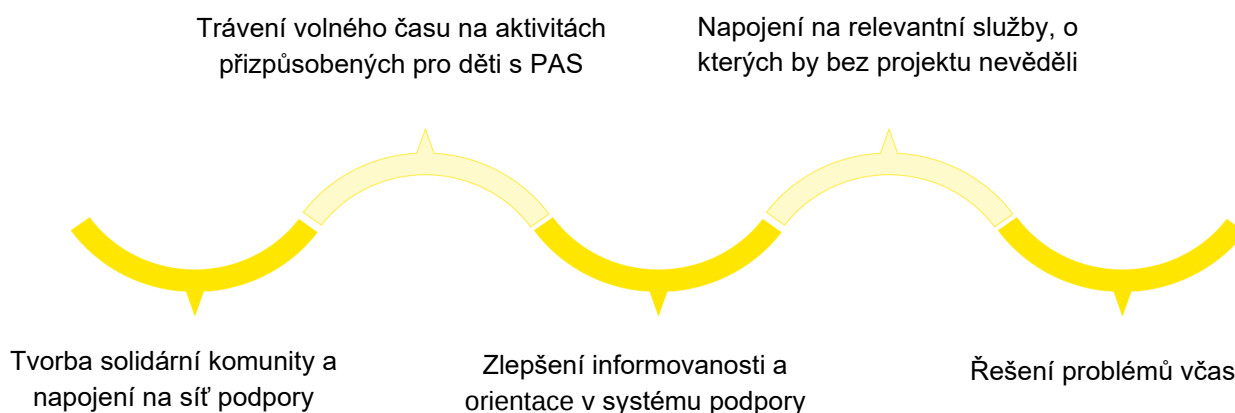
### Očekávané přínosy

Očekávání na počátku projektu byla spojena se zlepšením situace rodin se specifickými potřebami i sociálně ohrožených rodin. U obou cílových skupin mělo dojít především k poskytování a propojení s dalšími aktéry a službami, které by mohly být nápomocné při řešení jejich situace.

U **rodin se specifickými potřebami** se jednalo především o tvorbu komunity, ve které by rodiny a domácnosti s dětmi s PAS mohly sdílet své zkušenosti a komunikovat své potřeby. Zároveň měly být realizovány aktivity pro děti s PAS, aby mohly smysluplně trávit čas na aktivitách, které jsou přizpůsobené jejich potřebám, a v prostředí, které jim rozumí a nestigmatizuje je.

U **rodin ohrožených sociálním vyloučením** mělo dojít ke včasnému zachytu a pomoci při zjištění problémů, na které nedosáhne škola ani sociální oblast. Aktivity koordinátorky tak měly propojit tyto dvě sféry a pomáhat při identifikaci potenciálních problémů a napojování na návazné služby, aby nepřerostly do složitějších situací.

Schéma 1: Dosažené posuny u podporovaných účastníků z CS



### Dosažené přínosy

U obou CS se podařilo dosáhnout posunů. Pro rodiny dětí s PAS byl významným posunem vznik prostoru, ve kterém mohli sdílet své zkušenosti, navazovat kontakty a vzájemně se podporovat. Pro jejich děti vzniklo místo pro trávení volného času, které odpovídá jejich potřebám a je jim přizpůsobeno. Přínos byl patrný také pro rodiny, které teprve čekají na potvrzení diagnózy PAS, protože se zavčas mohou obrátit na komunitu s obdobnou zkušeností, která jim poradí a nasměruje je na další možnosti pomoci a podpory. O komunitní centrum je velký zájem. Důkazem spokojenosti je to, že většina účastníků přijde na základě doporučení někoho, kdo se aktivity již účastní.

“Je tam taková ta větší míra otevřenosti, při sdílení osobní zkušenosti než při práci se sociálním pracovníkem. I proto, že nejdřív sdílím já ten příběh, já sama jsem rodičem dospělého syna s PAS. Já se tak otvírám směrem k těm rodinám a oni si řeknou: Aha, tady je někdo, kdo prožívá něco podobného.“

- Zaměstnankyně MAS

Přínos se ukázal také v tom, že je takový typ podpory unikátní a rodiny jej nemohou nalézt u jiné organizace.

“Ne všechny rodiny dostanou hned tu diagnózu, je tam podezření, lékařská zpráva, ale ten pediatr ani odborník nemohou té rodině dát doporučení na ranou péči nebo někoho jiného. Ta rodina nemá kam

*jít, ale přesto potřebuje tu pomoc. (...) Když se lidé dostanou k nám, tak my plníme tu další funkci, navazujeme je na sociální služby. To je důležité, víme, že celokrajská organizace pracuje s rodinami už při podezření na diagnózu. A to je vlastně něco, co ten pediatr vůbec netuší a nemůže jim tu informaci předat. (...) Anebo jsem jim pak i pomohla zkontaktovat tu organizaci. A to je veliký balík něčeho, co nedostanou nikde u odborníka. K nezaplacení je ta praktická zkušenost, kdy ostatní řeknou, jak to funguje.“*

*- Zaměstnankyně MAS*

Přínosy pro rodiny ohrožené sociálním vyloučením byly také významné. Díky projektu se podařilo pokrýt „šedou zónu“ mezi školským a sociálním pomezím. Koordinátorka díky kontaktu se školami dokázala včasné identifikovat děti, jejichž rodiny by mohly podporu potřebovat. Poté tyto rodiny kontaktovala a v případě zájmu propojila na síť podpory, jako je středisko výchovné péče, pedagogicko-psychologická poradna, potravinová banka, šatník, občanská a dluhová poradna.



*„Škola si poradí s poruchou učení, ale ve chvíli, kdy cítí, že dítě přestalo nosit obědy, tak si s tím neví rady. Sociální služby zase neproniknou do té školy. Když ten koordinátor dostane možnost pomoci i do malých obcí a škol, tak je to dobré.“*

*- Zaměstnankyně MAS*

Důkazem smysluplnosti a přínosu aktivit je vysoký zájem o ně. Z hlediska přínosu pro komunitu je významný především vznik komunitního centra, které sdružuje rodiny s dětmi s PAS.

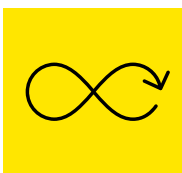
## Zkušenosti z realizace

---

Tato kapitola je rozdělena do dvou částí, konkrétně shrnuje **faktory důležité pro úspěšnost projektu a bariéry/ problémy**, které byly uváděny jednotlivými aktéry. Cílem kapitoly je na jedné straně shrnout příklady dobré praxe, které mohou být užitečné pro další realizátory projektů a na straně druhé shrnout oblasti, na které je potřeba se zaměřit v rámci další implementace výzvy.

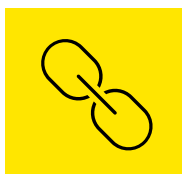
### FAKTORY ÚSPĚCHU

---



#### Vytváření komunitního jádra pro podporu samostatnosti

Cílené směřování projektu k vytváření komunity a posilování samostatnosti zapojených aktérů se ukázalo jako důležitý faktor v projektu. Projekt od počátku neusiloval jenom o dočasné zajištění služeb, ale o nastavení procesů, které povedou k větší soběstačnosti a aktivnímu zapojení samotných členů komunity. Tento přístup se nejvíce projevila u komunitních center pro osoby s PAS a jejich rodiny, kde dochází nejen k poskytování aktivit, ale i k přirozenému propojování a aktivizaci místních rodin. Schopnost vytvářet takové prostředí, kde se lidé postupně stávají nositeli aktivit, a ne pouze příjemci pomoci, je zásadní pro dosažení udržitelnosti.



#### Koordinátor mezi školou a sociálními službami

Za příklad úspěšné praxe lze považovat i zapojení koordinátora, který působí na rozhraní mezi školami a sociálními službami. Tento model se osvědčil i díky dobré spolupráci vycházející z již existujících vazeb a důvěry mezi partnery v území. Ta vznikla například díky MAP. Koordinátor pomáhá překlenout rozdíly mezi školním a sociálním prostředím a podporuje včasnou identifikaci a podporu dětí i rodin, které by jinak mohly zůstat mimo systém. Takovýto prvek v běžném systému mimo projekt chybí.

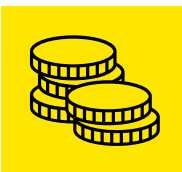
### BARIÉRY/ PROBLÉMY

---



#### Evidence účastníků aktivit

Jednou z bariér, které realizaci projektu provázely, byla evidence účastníků aktivit. Cílovou skupinou aktivit byla rodina, vykazování požadovalo data o jednotlivcích, čímž vznikl nesoulad. Počet členů rodiny se totiž může lišit. Složitost také zvyšovalo to, že ne všechny rodiny byly ochotné podepsat prezenční listinu a vyplnit své osobní údaje, přestože se aktivit účastnily. V praxi to znamenalo, že část účastníků nebyla oficiálně zahrnuta do výstupů, což znesnadňuje plnění indikátorů. Tento problém byl nejvýraznější u neformálních nebo nízkoprahových aktivit, jako jsou komunitní centra či skupiny pro sdílení, které mají spíše přirozený a anonymní charakter.



#### Nedostatek financí

Jednou ze zmiňovaných bariér je také nedostatek finančních prostředků, zejména pro aktivity vyžadující dlouhodobou a intenzivní podporu. Příkladem je podpora sociálně ohrožených rodin, u které je potřeba cílovou skupinu provázet, pomáhat s tvorbou návyků, či poskytnout základní finanční gramotnost. Tento typ projektů vyžaduje silné sociální zázemí,

zkušené partnery a dlouhodobé investice, které krátkodobé nebo nedostatečně financované projekty nemůžou pokrýt.

## Seznam zkratek

| Zkratka                    | Pojem                                                                                                                    |
|----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| CLLD                       | Community led local development / komunitně vedený místní rozvoj                                                         |
| CS                         | Cílová skupina                                                                                                           |
| EU                         | Evropská Unie                                                                                                            |
| Evaluace, Projekt, Zakázka | Evaluace výzvy Podpora komunitně vedeného místního rozvoje (1) OPZ+                                                      |
| IS ESF21+                  | Informační systém Evropského sociálního fondu plus                                                                       |
| KA                         | Klíčová aktivita                                                                                                         |
| KPSS                       | Komunitní plánování sociálních služeb                                                                                    |
| LEADER                     | Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale / Propojení opatření v oblasti hospodářského rozvoje venkova |
| MAPS                       | Místní Akční Podnikatelská Skupina                                                                                       |
| MAS (LAG)                  | Místní akční skupina (Local Action Group)                                                                                |
| NZÚ Light                  | Nová zelená úsporám Light                                                                                                |
| OPZ+                       | Operační program Zaměstnanost plus                                                                                       |
| ORP (MEP)                  | Obec s rozšířenou působností (Municipality with Extended Power)                                                          |
| ŘO                         | Řídící orgán                                                                                                             |
| Zpráva                     | Závěrečná zpráva Evaluace výzvy Podpora komunitně vedeného místního rozvoje (1) OPZ+                                     |
| Zkratka                    | Pojem                                                                                                                    |
| CLLD                       | Community led local development / komunitně vedený místní rozvoj                                                         |
| CS                         | Cílová skupina                                                                                                           |
| EU                         | Evropská Unie                                                                                                            |